

Sammendrag av doktorgradsavhandlinger

Berit Bae

Dialoger mellom førskolelærer og barn – en beskrivende og fortolkende studie

Disputas fra Det Utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo for graden dr.philos., oktober 2004.

Avhandling er skrevet innen fagområdet barnehagepedagogikk. Formålet er å belyse dagligdagse samspillsprosesser i barnehage, og hvordan disse skaper forutsetninger for barns opplevelse av selvverdi. Teoretisk bygger undersøkelsen på Schibbyes (2002) dialektiske relasjonsforståelse, og det fokuseres på hvordan det som skjer i hverdagsdialoger mellom voksne og barn kan forstås i lys av anerkjennelsesbegrepet. Mer avgrenset undersøkes hva som er kvalitative kjennetegn ved dialogprosesser hvor barn får mulighet til å erfare at deres opplevelser er gyldige.

Forskningsmetodisk faller studien innenfor en kvalitativt fortolkende tradisjon. Data er samlet ved langvarig deltagende observasjon og videofilming i 2 barnehager beliggende sentralt og øst i Oslo. Dyadisk samspill i samlingsstund, måltid og frilek har blitt observert og analysert.

Resultatene viser at barnehagedialoger skjer i en sosial og tidsmessig atmosfære preget av mangedimensjonalitet, samtidighet og uforutsigbarhet. Totalt er 730 dialogsekvenser analysert. Dialogene er kortvarige - gjennomsnittlig varighet er 20 sekunder – og de handler om varianter av samtale, praktisk samarbeid, lek og grensesetting. Undersøkelsen kaster lys over betydningen av det som foregår i dagligdagse samspillssepisoder av sekunders varighet.

Metaforene ”romslige” og ”trange” mønstre brukes for å beskrive kvalitativt ulike dialogprosesser. Fortolket ut fra teorigrunnlaget gir romslige prosesser barn best mulighet til å erfare at egne opplevelser er gyldige. Undersøkelsen beskriver variasjon mellom ulike interaksjonstema og mellom ulike dyader. Når det gjelder individuelle ulikheter og forskjeller mellom relasjoner, kommer det fram at relativt sett er a) noen voksen-barn relasjoner preget av gjensidig interesse og humor; b) andre av dialogiske prosesser i endring; og c) andre igjen av strevsomme samspill.

Undersøkelsen viser at anerkjennelse i relasjonen mellom voksne og barn ikke er noe statisk, som lett lar seg definere evt. måle på basis av visse kommunikasjonsmåter. Det må forstås som et komplekst og prosessuelt fenomen, hvor voksnes selvrefleksjonsarbeid inngår som en nødvendig del.

Arbeidet med avhandlingen er utført ved førskolelærerutdanningen, Høgskolen i Oslo.